

АНАЛІЗ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗМЕНШЕННЯ КІЛЬКОСТІ ПОДАТКІВ

Розглядаються питання аналізу впливу на формування місцевого бюджету за рахунок зменшення кількості податків.

Ключові слова: фінансові ресурси, місцеві бюджети, місцеві податки, місцеві ради, аналіз.

A. A. SHEVCHUK

Kyiv National University Taras Shevchenko

ANALYSIS OF FINANCIAL RESOURCES FOR LOCAL BUDGETS REDUCTION AMOUNT OF TAXES

Abstract - The aim of the study is to analyze the progressive areas of tax policy and determine their impact on the financial resources of the local budget.

Tax Code of Ukraine was adopted December 2, 2010 It regulates relations arising in the collection of taxes and fees, including an exhaustive list of taxes and fees imposed in Ukraine, and the order of administration, payers of taxes and duties, their rights and obligations bandages, competence regulatory authorities, powers and duties of its officers during the fiscal control and responsibility for tax violations. With the adoption of the Tax Code of Ukraine attempts to reform the system of local taxation. Reducing the number of local taxes was mainly due to the abolition of those fiscal values are extremely low. According to the Tax Code of Ukraine, local taxes include: tax on real property other than land and a flat tax and local fees include: fees for certain types of business, fee for parking of vehicles, tourist tax.

A positive aspect of the new Tax Code is the reduction of taxes and fees, reducing their rates, which will increase tax revenues and reduce tax burden. In contrast, the negative aspect of the revised legislation is that it is constantly in revision and now by all its rules and regulations can be used, although they approve, but not yet effective. Therefore, in order to strengthen the financial capacity of local budgets necessary to carry out further reforms in the tax legislation of local budget revenues and enhance their financial independence.

Keywords: financial resources, local budgets, local taxes, local councils.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. В сучасних умовах постає негайна потреба у зміцненні фінансових ресурсів органів місцевої влади. Місцеві бюджети відіграють значну роль у соціально-економічному розвитку території, адже саме з них фінансуються заклади освіти, культури, охорони здоров'я населення, засоби масової інформації та різноманітні молодіжні програми, видатки на упорядкування населених пунктів.

Забезпечення незалежності органів місцевого самоврядування значною мірою визначається рівнем їх фінансової самостійності, в досягненні якої важливу роль повинно відігравати місцеве оподаткування.

Актуальність останніх досліджень та публікацій. Проблеми оподаткування постійно цікавили економістів, філософів, державних діячів у різні епохи. В наш час проблемам зменшення кількості податків присвячуються праці таких відомих в Україні вчених, як Л.М. Демиденко, А.І. Крисоватий, М. Кучерявенко, І.О. Луніна, В.М. Мельник, О.Р. Романенко, В.М. Федосов та інші. За кордоном аналіз податкових питань проводився А.А. Буковецьким, К. Вікселем, Дж.М. Кейнсом, Дж.С. Міллем, П.В. Мікеладзе, Дж. Меклі, І.Х. Озеровим, А. Соколовою, М. Фрідманом та ін.

Незважаючи на підвищений інтерес знаних науковців до обраної проблематики, дослідження впливу на фінансові ресурси місцевих бюджетів зменшення кількості податків не втрачає актуальності. В останні роки активно дискутується питання впливу податкової реформи на фінансову самостійність місцевих бюджетів, її наслідки, позитивні та негативні зміни, та роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджетів різних рівнів.

Формулювання цілей статті. Завданням даної наукової статті є аналіз прогресивних напрямків податкової політики та визначення їх впливу на формування фінансових ресурсів місцевого бюджету.

Викладення основного матеріалу. Місцеві бюджети, сформовані відповідно до рівнів адміністративно-територіального поділу, складають фінансову основу місцевого самоврядування в Україні. Дохідна частина місцевих бюджетів формується з трьох джерел: переданих загальнодержавних доходів, місцевих податків і зборів, міжбюджетних трансфертів.

Місцеві податки і збори пройшли довгий шлях свого становлення. Початком формування місцевого оподаткування в Україні став прийнятий 20 травня 1993 року Декрет Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки та збори», до якого в подальшому було внесено зміни та доповнення. Згідно з цим Декретом справлялись такі види податків і зборів: готельний збір; збір за паркування автомобілів; ринковий збір; збір за видачу ордеру на квартиру; збір із власників собак; курортний збір; збір за участь у бігах на іподромі; збір за виграш на бігах; збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; податок із реклами; збір за право використання місцевої символіки; збір за право проведення кіно і телезйомок; збір за проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей; комунальний податок; збір за проїзд територією прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон; збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі, збір за розвиток рекреаційного комплексу в Автономній Республіці Крим [1].

Податковий кодекс України було прийнято 2 грудня 2010 р., який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що

справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства [2].

Проаналізувавши зміст прийнятого Податкового кодексу можна виділити таке позитивне зрушення, щодо формування податкової системи як скорочення кількості податків і зборів та зниження податкового тиску на економіку. Так, замість 29 загальнодержавних та 14 місцевих обов'язкових платежів, що були закріплені Законом України «Про систему оподаткування», Податковим кодексом пропонується запровадити відповідно 18 та 5 платежів.

З прийняттям Податкового кодексу України зроблено спробу реформувати систему місцевого оподаткування. Скорочення кількості місцевих податків і зборів в основному відбулося за рахунок скасування тих, фінскальне значення яких вкрай низьке. Відповідно до Податкового кодексу України, до місцевих податків належать податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та єдиний податок, а до місцевих зборів належать: збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір [2].

Місцеві ради обов'язково устанавлюють податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, єдиний податок та збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності. Щодо збору за місця для паркування транспортних засобів та туристичного збору, то місцеві ради мають право самостійно вирішувати питання відповідно до вимог Податкового кодексу України щодо їх встановлення [3].

Туристичний збір є новим збором, однак дублює та об'єднує наявні до цього часу готельний збір (справлявся до 01.01.2004 р.) та курортний збір. Базою оподаткування цього збору виступає вартість періоду проживання. Щодо збору за місця для паркування транспортних засобів, то тут змінено елементи оподаткування.

До складу місцевих податків та зборів віднесено єдиний податок та збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, які належали до загальнодержавних, але які відповідно до Бюджетного кодексу України та законів України про державний бюджет на відповідні роки зараховувались до місцевих бюджетів [4].

Аналізуючи надходження від місцевих податків і зборів за січень-лютий 2007–2012 року можна сказати, що за останній досліджуваний період до місцевих бюджетів отримано 2,2 млрд грн, що на 77,2% більше аналогічного показника попереднього року, також зросла їх частка у структурі доходів місцевих бюджетів і склала 4,8% (рис. 1)

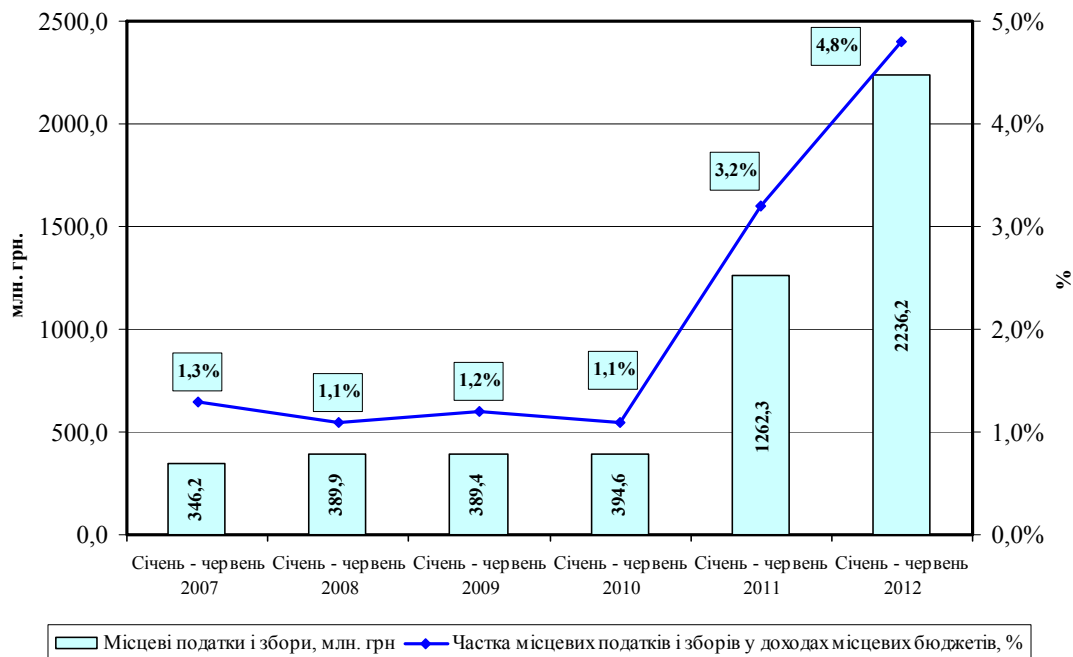

Рис.1. Динаміка надходжень місцевих податків та зборів за січень-червень 2007–2012 років [5]

Відповідно до проведених досліджень податкові надходження за січень-червень 2012 року складають 85,7% доходів місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів). Їх обсяг становить 39,9 млрд грн, що на 17,7% більше, ніж аналогічний показник 2011 року. У структурі податкових надходжень відмічається подальше зростання частки місцевих податків та зборів, що в основному пов'язано із зарахуванням до їх складу єдиного податку.

Податок на доходи фізичних осіб продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом джерела дохідної частини місцевих бюджетів. Надходження цього податку за січень-лютий 2012 року склали 28,6 млрд грн, що на 14,5% більше за відповідний показник минулого періоду.

Другим за обсягом джерелом надходжень доходів до місцевих бюджетів традиційно є плата за землю. З цього джерела за січень-лютий надійшло понад 5,9 млрд грн, що на 15,8% більше за відповідний показник минулого року [5].

Процес реформування місцевого оподаткування в Україні вимагає перенесення акценту на ті місцеві податки і збори, які, згідно зі світовим досвідом, найбільш придатні для місцевого оподаткування (податок з доходів фізичних осіб, податок на землю, податок з власників транспортних засобів, податок на промисел, платежі за ресурси місцевого значення, податок на нерухомість) та ін. Одним з можливих напрямів розширення переліку місцевих податків і зборів може слугувати запровадження місцевих акцизів, наприклад, на тютюнові та алкогольні вироби. Актуальним є впровадження місцевих екологічних податків. Які доцільно стягувати за забруднення повітря, водоймищ, лісів та інших природних ресурсів. Значно підвищити фіскальне значення місцевих податків і зборів могло б зарахування до їх складу податку на землю, який і так зараховується до місцевих бюджетів. Місцеві податки та збори повинні існувати в такій кількості, в якій надходження від них забезпечували б місцеві органи влади коштами необхідними для виконання власних видаткових повноважень [6].

Важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів є впровадження з 1 січня 2013 року податку на нерухомість. Аналітики податкової інспекції склали прогноз та підраховали, що завдяки нововведеному податку місцеві бюджети вже у 2013 році отримають близько 75 мільйонів гривень. На сьогодні в Україні нараховується 28 мільйонів житлових об'єктів, які підлягатимуть оподаткуванню податком на нерухоме майно. Однак дане питання потребує подальшого дослідження, де мають бути враховані база оподаткування, місцевість та термін побудови нерухомості.

Висновки. Отже, позитивним аспектом нового Податкового кодексу є скороченням кількості податків і зборів, зменшення їх ставок, що сприятиме підвищенню податкових надходжень та зменшення податкового тягаря. На противагу, негативним аспектом оновленого законодавства є те, що постійно знаходиться в доопрацюванні і на сьогодні не всіма його нормами та правилами можна користуватися, хоча вони і затвердженні, але не набули чинності. А тому з метою посилення фінансової спроможності місцевих бюджетів необхідно здійснювати подальше реформування податкового законодавства в частині наповнення місцевих бюджетів, посилення їх фінансової самостійності та дослідження податку на нерухомість.

Література

1. Про місцеві податки і збори : Декрет від 20.05.1993 № 56–93 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=56-93>.
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755VI [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
3. Бартчук Ю. А. Шляхи реформування системи місцевого оподаткування в Україні / Ю. А. Бартчук // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2011. – № 1(4). – С. 82–84.
4. Корнієнко Т. Н. Місцеві податки і збори в Податковому кодексі України – шлях до зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів / Т. Н. Корнієнко, С. А. Корнієнко // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії : Економічні науки. – 2011. – № 1 (25). – С. 111–115.
5. Бюджетний моніторинг : Аналіз виконання бюджету за січень-червень 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua>.
6. Корнієнко Т. Н. Місцеві податки і збори в Податковому кодексі України — шлях до зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів / Т. Н. Корнієнко, С. А. Корнієнко // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії : Економічні науки. – 2011. – № 1 (25). – С. 111–115.
7. Глухова В. І. Місцеві податки і збори як складова фінансових ресурсів регіону / В. І. Глухова, М. А. Нікітіна, С. С. Красуля // Вісник КНУ імені Михайла Остроградського. – 2011. – № 2 (67). – С. 152–155.

Referenses

1. On Local Taxes and Fees: Decree of 20.05.1993 № 56-93 [electronic resource] / Cabinet of Ministers of Ukraine. - Mode of access: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=56-93>.
2. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine of 02.12.2010 № 2755VI [electronic resource] / Supreme Council. - Mode of access: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
3. Barchuk A. Ways reform of local taxation in Ukraine / YA Barchuk // Actual problems of public administration, education and psychology. - 2011. - № 1 (4). - S. 82-84.
4. Kornienko TN Local taxes and fees in the Tax Code of Ukraine - a way to strengthen the financial base of local budgets / T. Kornienko, S. Kornienko // Bulletin of the Dnepropetrovsk State Academy of Finance: Economics. - 2011. - № 1 (25). - S. 111-115.
5. Budget Monitoring: Analysis of the Budget for January-June 2012 [electronic resource] /. - Mode of access: <http://www.ibser.org.ua>.
6. Kornienko TN Local taxes and fees in the Tax Code of Ukraine - a way to strengthen the financial base of local budgets / T. Kornienko, S. Kornienko // Bulletin of the Dnepropetrovsk State Academy of Finance: Economics. - 2011. - № 1 (25). - S. 111-115.
7. Glukhova VI Local taxes and fees as part of the financial resources of the region / VI Glukhova, MA Nikitina, S. Krasulya // Bulletin of KNU. - 2011. - № 2 (67). - S. 152-155.

Рецензія/Peer review : 15.4.2013 р.

Надрукована/Printed : 13.8.2013 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Денисюк О.М.